

Polska

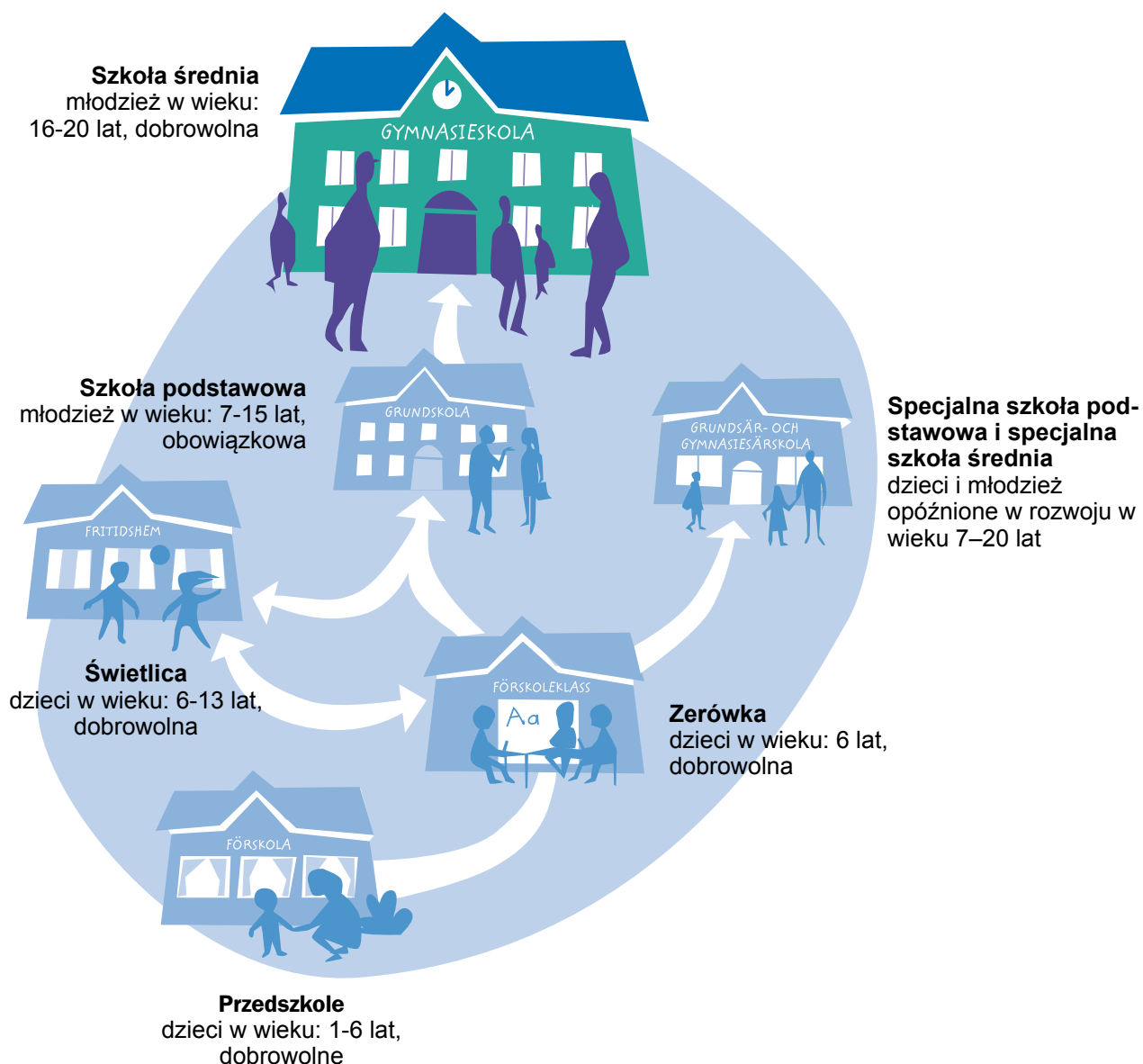
Dla młodzieży w wieku 16-20 lat:

Szkoła średnia

Skolverket

Szkoła szwedzka

Twoje dziecko może chodzić do przedszkola od ukończenia 1 roku życia. W przedszkolu ważna jest zabawa. Po ukończeniu 6 lat wszystkie dzieci mogą rozpocząć zajęcia w zerówce. Zarówno przedszkole, jak i zerówka są dobrowolne.

Do szkoły podstawowej chodzą wszystkie dzieci, mniej więcej od 7 roku życia, jest ona obowiązkowa. Obowiązek szkolny dotyczy uczniów od 1 do 9 klasy, to znaczy przez dziewięć lat.

Następnie większość młodzieży kontynuuje naukę w trzyletniej szkole średniej. Wszyscy mają prawo do rozpoczęcia szkoły średniej do tego roku, w którym kończą 20 lat. Szkoła średnia może przygotowywać do studiów uniwersyteckich lub na innej wyższej uczelni lub do rozpoczęcia pracy zawodowej bezpośrednio po ukończeniu szkoły.

Szkoła średnia

Przygotowuje do pracy lub do wyższych studiów

Szwedzka szkoła średnia nie jest obowiązkowa. Jednak prawie wszyscy uczniowie po ukończeniu szkoły podstawowej kontynuują naukę w szkole średniej. W ten sposób młodzież przygotowuje się do wyższych studiów lub do rozpoczęcia pracy bezpośrednio po ukończeniu szkoły średniej.

Dla większości uczniów szkoła średnia trwa trzy lata. Wielu rozpoczyna naukę bezpośrednio po ukończeniu szkoły podstawowej w wieku 16 lat. Szkołę trzeba zacząć najpóźniej w tym roku, kiedy uczeń kończy 20 lat. Starsi mogą kontynuować

naukę na poziomie szkoły średniej w ramach szkolenia dla dorosłych (vuxenutbildning).

Młodzież z wadami rozwojowymi, która nie może sprostać wymaganiom zwykłej szkoły średniej, mogą pójść do specjalnej szkoły średniej. O średniej szkole specjalnej można przeczytać w osobnej broszurze.

Szkoła średnia jest bezpłatna. Oznacza to, że nie płacisz za naukę, podręczniki ani za materiały szkolne. Szkoły mają natomiast prawo pobierać opłaty za posiłki w szkole. Wszyscy uczniowie, którzy chodzą do szkoły średniej, mają prawo do zasiłku na naukę.

W szkole średniej do wyboru 18 programów edukacyjnych

W szkołach średnich dostępnych jest 18 krajowych programów nauczania. 12 z nich to programy zawodowe, które zapewniają uczniom kształcenie zawodowe, umożliwiające podjęcie pracy bezpośrednio po ukończeniu szkoły. Pozostałych 6 programów przygotowuje do podjęcia studiów na uniwersytecie lub innej szkole wyższej.

Uczniowie programów przygotowujących do wyższych studiów automatycznie zdobywają upraw-

nienia do studiowania. Studia na niektórych kierunkach wymagają jednak ocen z niektórych przedmiotów. Nazywa się to specjalnym wymaganie (behörighet). Uczniowie, którzy wybrali programy zawodowe, muszą na odrębnych kursach uzupełnić swój poziom z języka szwedzkiego i angielskiego, aby uzyskać podstawowe uprawnienia do podjęcia studiów na wyższej uczelni.

18 programów (kierunków) w szkole średniej

Programy (kierunki) zawodowe

- Budownictwo
- Opieka nad dziećmi
- Elektryczność i energetyka
- Pojazdy i transport
- Handel i administracja
- Rzemiosło
- Hotelarstwo i turystyka
- Technologia przemysłowa
- Gospodarka zasobami przyrody
- Gastronomia i przemysł spożywczy
- Systemy grzewczo-sanitarne i administracja budynków
- Leczenie i opieka zdrowotna

Programy (kierunki) przygotowujące do studiów wyższych

- Program estetyczny
- Program ekonomiczny
- Program humanistyczny
- Program przyrodniczy
- Program wiedzy o społeczeństwie
- Program techniczny

Dostępne są również inne kierunki nauczania, na przykład program sportowy. Ponadto uczniowie, którzy nie mają uprawnień (odpowiednich ocen) do nauki w ramach programu krajowego, mogą skorzystać z pięciu programów przygotowawczych.

Warunki przyjęcia do szkoły średniej

Aby rozpocząć naukę w szkole średniej, trzeba mieć zaliczone oceny ze szkoły podstawowej z pewnej liczby przedmiotów.

Bez względu na program szkoły średniej wymagane są zaliczone oceny z języka szwedzkiego lub szwedzkiego jako języka obcego, języka angielskiego i matematyki.

Dla programów zawodowych wymagane są ponadto zaliczone oceny z dodatkowych przynajmniej pięciu przedmiotów, a dla programów przygotowujących do studiów wyższych wymaga się zaliczonych ocen z dodatkowych dziewięciu przedmiotów.

Plan nauczania i wybór przedmiotów

Nauczanie w szkole średniej składa się z kilku części.

- Niektóre przedmioty są takie same na wszystkich kierunkach nauczania w szkole średniej. Należą do nich: angielski, historia, sport i zdrowie, matematyka, nauki przyrodnicze, religioznawstwo, wiedza o społeczeństwie i szwedzki lub szwedzki jako język drugi.
- Uczniowie mają także pewną liczbę przedmiotów, uzależnionych od wybranego programu. Oprócz tego uczeń wybiera kierunek w ramach wybranego programu.
- Wreszcie uczeń dokonuje także wyboru indywidualnego. Można na przykład wybrać przedmioty, które po szkole średniej umożliwią kontynuowanie nauki w szkole wyższej.

Program zawodowy polega na przyswajaniu w większej części wiedzy w szkole i reszty na zajęciach praktycznych w zakładzie pracy. Mogą one wypełniać do połowy planu zajęć. Jeżeli uczeń zdecyduje się na przewagę zajęć praktycznych w miejscu pracy, jego kształcenie będzie miało charakter szkolenia mistrzowskiego na poziomie szkoły średniej.

Oceny i świadectwo ukończenia szkoły

W szkole obowiązuje sześciostopniowa skala ocen: A, B, C, D, E i F. A jest najwyższą oceną, a E jest najniższą oceną zaliczającą. F to ocena niezaliczająca. Uczniowie otrzymują oceny po ukończeniu każdego kursu.

Szkoła stawia wymóg opanowania materiału, czyli określa, w jakim najmniejszym zakresie uczeń musi opanować program nauczania. Wymogi są takie same we wszystkich szkołach w Szwecji. Oceny nie są wystawiane w porównaniu z poziomem innych uczniów w klasie, tylko na podstawie stopnia opanowania materiału danego kursu.

Nauczyciel przed rozpoczęciem nowego kursu informuje, jakie wymagania trzeba spełnić, aby otrzymać daną ocenę. Uczeń może w trakcie semestru rozmawiać z nauczycielem o tym, jak będzie oceniony, co można poprawić. Po wystawieniu oceny nie można się odwoływać.

Program nauczania obejmuje także pracę końcową. Uczeń dokonuje wtedy podsumowania tego, czego się nauczył wykonując większą, samodzielną pracę. Aby uczeń mógł otrzymać świadectwo ukończenia szkoły średniej, musi zaliczyć tę pracę.

Ważne zasady obowiązujące w szkole średniej

Uczeń ma prawo do pomocy ze strony szkoły, jeżeli ma trudności ze spełnieniem wymagań stawianych przez szkołę. W zamian szkoła oczekuje, że uczeń zrobi wszystko, aby uzyskać wymagany poziom.

Chodzenie do szkoły średniej jest dobrowolne. Ale uczniowie, którzy się na to zdecydowali, mają obowiązek uczestniczenia w lekcjach. Obecność na zajęciach w szkole jest obowiązkowa. Jeżeli uczeń jest chory, powinien zawiadomić o tym szkołę. Uczeń,

który opuszcza zajęcia może stracić zarówno swoje miejsce w szkole, jak i zasiłek na naukę.

W szkole obowiązują zasady porządkowe, które zapewniają odpowiedni przebieg procesu dydaktycznego. Wszyscy uczniowie mają prawo do nauki w bezpiecznej i spokojnej atmosferze.

Nauczyciel ma między innymi prawo do poproszenia ucznia, który wielokrotnie przeszkadza podczas lekcji o opuszczenie klasy. W poważnych przypadkach uczeń może otrzymać pisemne ostrzeżenie.

Wybór szkoły

Jeżeli potrzebna jest pomoc w wyborze szkoły i programu, można porozmawiać z doradcą ds. kształcenia. Są oni dostępni we wszystkich szkołach podstawowych i średnich. Doradca udziela uczniowi pomocy w zaplanowaniu nauczania i wyborze zawodu.

Uczeń może sam wybrać szkołę, do której chce chodzić, w swojej gminie lub poza nią. Może być spora konkurencja, a o przyjęciu do szkoły decydują oceny. Gminy mają swoje własne szkoły, ale można także zapisać się do szkoły prywatnej. Szkoła prywatna może mieć formę przedsiębiorstwa, fundacji lub stowarzyszenia. Wszystkie szkoły są bezpłatne i mają takie same wymogi dotyczące opanowa-

nia materiału. Uczniowie mają prawo do zasiłku na naukę bez względu na to, jaką szkołę średnią wybiorą. Ci, którzy chcą pójść do szkoły w innej gminie lub do szkoły prywatnej, składają w tej sprawie podanie w gminie, w której mieszkają.

Wniosek o przyjęcie do szkoły średniej składa się w semestrze jesiennym w dziewiątej klasie. Wstępny nabór odbywa się wiosną, ostateczne wykazy przyjęć udostępniane są w ciągu lata. Końcowe oceny z semestru wiosennego decydują o tym, czy i gdzie uczeń zostanie przyjęty. Dlatego też ważne jest aby od początku składać wnioski do wielu szkół i na różne programy.

Odpowiedzialność uczniów i ich wpływ na szkołę

Wszyscy uczniowie szkoły średniej mogą oddziaływać na szkołę, brać czynny udział w życiu szkoły i poczuwać się do odpowiedzialności za nią. W szkole obowiązują demokratyczne zasady, takie same jak w życiu społecznym poza szkołą. Istotne jest również to, że szkoła w swojej pracy działa w demokratyczny sposób.

Przynajmniej jeden raz w semestrze uczeń może się spotkać z nauczycielem i porozmawiać o toku nauki. Takie spotkanie nazywa się „utvecklings-samtal”. Dość istotne jest, aby rodzice byli obecni podczas tej rozmowy. Uczeń ma wtedy możliwość

przedyskutowania swoich postępów w nauce oraz tego jak się czuje w szkole. Spotkania te dają także możliwość oddziaływania i brania odpowiedzialności za indywidualną pracę w szkole. Każdy uczeń ma indywidualny plan nauczania. Podczas rozmowy analizuje się ten plan.

Jeżeli uczeń nie ukończył jeszcze 18 lat, jego rodzice mogą brać udział w rozmowie dotyczącej postępów w nauce. Uczniowie, którzy skończyli 18 lat sami podejmują decyzję dotyczącą obecności rodziców podczas „utvecklings-samtal”.

Nauka języka ojczystego i specjalna pomoc

Jeżeli językiem ojczystym ucznia jest język inny niż szwedzki i rozmawia się w tym języku w domu, uczeń ma prawo do nauki języka ojczystego. Warunkiem jest znajomość tego języka i możliwość zebrania grupy składającej się z przynajmniej pięciu uczniów oraz możliwość zatrudnienia odpowiedniego nauczyciela.

Uczeń, jeżeli tego potrzebuje, ma także prawo do poradnictwa dotyczącego toku nauki (studiehandledning) w swoim języku ojczystym.

Uczeń, który nie uzyskał wystarczająco dużo ocen zaliczających, aby starać się o przyjęcie do szkoły

średniej, może rozpocząć program przygotowawczy. Dostępny jest na przykład program, który umożliwia przygotowanie językowe uczniom od niedawna mieszkającym w Szwecji, którzy potrzebują poprawić swój poziom znajomości języka.

Uczeń, który chodzi do szkoły średniej i któremu grozi, że nie otrzyma ocen zaliczających, ma prawo do specjalnej pomocy. Uczeń, rodzice, nauczyciel i dyrektor szkoły spotykają się wtedy, żeby ustalić program działania. Program taki powinien określić, w jaki sposób szkoła pomoże uczniowi i co uczeń sam powinien zrobić.

Beställningsuppgifter:

Fritzes kundservice

106 47 Stockholm

Telefon: 08-690 95 76

Telefax: 08-690 95 50

E-post: skolverket@fritzes.se

Beställningsnr: 13:1383

Bilder: Johnér, Hans Alm, Bildarkivet.se,

Michael McLain

Illustratör: Helena Halvarsson

Grafisk produktion: Jupiter Reklam

Tryck: Åtta45

Skolverket

skolverket.se/nyanlanda